

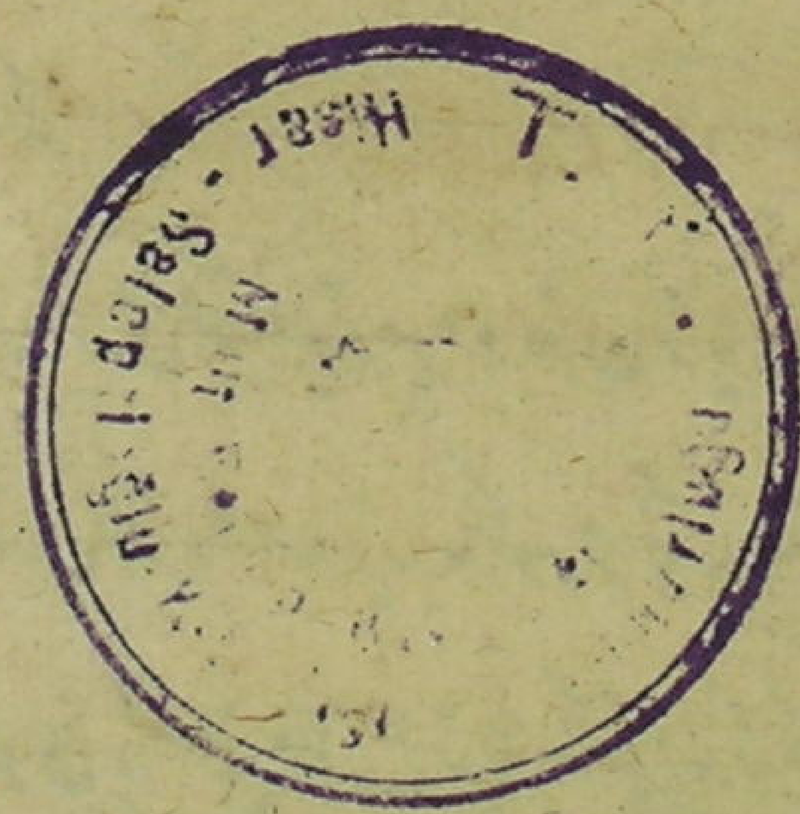
وقف

قواعد فارسی

صاحب محمد

صاحب محمد 7846

بو صحایف پر لطایفک تسویدینه داعی باعث و مضمون مکنوننه

مدمج و مدرج اولان عوارف معارفک تمهیدینه سبب حادث

اول اولدی که ارباب فضل و اصحاب معرفتدن بر جماعتله که

میدان فرسنک فارسلری ایدیلر لغت فارسیده آخر کلمه یه

لاحق اولان حرف یانک خصوصنده مناظره اولندی اثناء

محاوره ده حاضرلردن فرصهٔ معاده فرصت کلامه ناظرلردن

بریسی اول معنیلر بش نوعه که وحدت و نسبت و خطاب

و تنکیر و مصدریه در منحصردر دیدی فقیر ایتدم اوندن زیاده در

بلکه اوندن زیاده در اوندن صکره مصدریه مذکور حرفک معانی

سندن دکلدر دیدم بو دعوی یه معنی طلب اتدیلر مدعیء مذکورک

تمام

تمام عهده سندن خلاص اولیجاق مذکور جماعتک ایچندن بر منصفی

که کمال انصافله متصف ایدی ایتدی سزکله بزم مثلمز علامهٔ زمخشرینک

اهل مکه ایله اولان قضیه سیدر اول قضیه نک اصلی بودر که شول

وقتده که مذکور یگانهٔ زمان فایق نام کتابنی که لغات غریبهٔ

عربیه یی جامعدر مزبور کتاب مستطابی الندی و حرم محترمه

چیقدی دخی ایتدی یا معاشر الاعراب خذوا لغتکم من رجل عجمی

پس اول جماعتک که خلاصهٔ ناس ایدیلر اخلاص اوزرینه التماسلری

باعث اولوب تقریر اولنان مقاله ترتیب و تهذیب اولدی

بو اسلوب حادث اوزرینه تصویر اولنان رساله صورت

تعبیر و سمت تحریر بولدی مقدمه بو مقدمه مفهوم اولسون که

لغت فارسیده آخر کلمه یه لاحق اولان حرف یا اوچ جنسدر

بر جنسی حروف مبانیدندر بر جنسی دخی حروف معانیدندر بر جنسی

دخی حروف زوایددر حروف مبانی شول حرفلردر که بسایط

[illegible]

کلمات که وسایط بیان معنالریدر اونلردن مرکب اولورلرگ
سرای ترکیبی اولادوات ایله صورت ترتیب بولور اول حروف
لرده باشقه دلالت مستقل وضع اولمز بلکه موضوع اولان
لفظ دالک جزولرده واقع اولورلر یای نی گبی که قامشک
اسمیدر حروف معانی شول حرفلردر که بسایط کلماتک ترکیبنده
داخل دکلدر وضعده و دلالتده غیره تبعیتلری یوقدر بلکه اونلرک
دخی باشقه دلالتلری ومستقل وضعلری واردر یای نی گبی که حرف
نفیدر حروف زواید شول حرفلردر که غرض اونلرک ایرادندن
معنایه دلالت دکلدر بلکه فایده ازدیاد وتحسین لفظ وسهولت
تلفظدر مثلا ابا • ابی • ابر • دیرلر اصلی با • بی • بر • در بیت شنیدم که
روزی ابا آن جاهل • بیا مدبغج وحسن ودلال • که از اسیاب آن
ابی مغز سر • فنکیس راکرده بر ره گذر • که اسباط ادخایندند و خجل •
ابر آفتاب بنداندوده کل • کاه اولور فخامت معامنده اشباع ایچون

الف زیاده ایدرلرنته که شاعرک بو بیتنده ظاهردر بیت باتشی
درون بر مثال سمندر • همیدون باب اندرون چون نهنگا • الف
زیاده ایدوکلرینلین با دخی زیاده ایدرلر مثلا بنیز دیرلر اصلی بیز در
بیت بدو گفت کای دادگستر عزیز • ندیده جهان چون تو دادور
بنیز قاعده جنس ثانیدن اولوب آخر کلمه یه لاحق اولان حرف یا
ایکی نوع در بریسی اسم مصطلح در اونک مستقل وضعی ودلالتی اولدو
غندن مستقل مدلولی دخی واردر یای خطاب گبی که لسان عربیده کی
ضمیر متصل مرفوع معناسنه درنته که بیان اولنسه گرکدر بریسی دخی حرف
مصطلح درکه اونک مستقل وضعی و دلالتی واردر اما مستقل مدلولی
یوقدر بلکه مدلولی غیرک مدلولی ضمننده ملحوظ اولور یای وصفیت گبی
مذکور حروف وصفله موصوف آراسنده بر نسبت غیر مستقله
دن عبارتدرنته که وجهی عیان اولسه گرکدر فذلک جنس اولدن و
جنس ثانیدن اولان یانک اصول معانیسی طقوزدر خطاب

وصفیت نسبت وحدت ایهام تعلیق مآل نفی

افراد اوچنجی معنینک بر شعبه سی واردر دوردنجی معنینک التی
شعبه سی واردر بشنجی معنینک التنجی معنینک اوج شعبه سی واردر
اول شعبه لرله جمله معانی اون طقوز اولور جنس ثالثدن اولان
یایله یکرمی درلو اعتبار اولنور آخر کلمه ده اولان حرف یاده اول
مجملا مذکور اولان معانینک واعتباراتک تفصیلی بودرکه بیان
اولنور معنای اول خطاب در اونی افاده ایدن حرف یا
آخر کلمه یه لاحق اولور کرکسه اول کلمه اسم اولسون چونکی کبی کرکسه
فعل ماضی اولسون کردکی کبی کرکسه فعل مضارع اولسون کندکی کبی چونتی
دکردی ومیکنی دیرلر نه ستن ایشلدکی شمدی ایشلرمسن دیجک
یرده قاعده مذکور معنایی افاده ایدن حرف یا آخر فعل مضارعه
داخل اولیجاق کلمه ترخیم اولنور طرف اخیرده کی حرف دال که
علامت فعل مضارع در اسقاط اولنور اول سببدن لغت فارسیده

رسوخی اولمین کمسنه لر مزبور حرفی صیغه امره لاحق اولدی
صانورلر قاعده اخری لغت فارسیده حرف می نک زیاده
سی صیغه فعل مضارع ده که مشترکدر حالله استقبال اورتاسنده
مذکور صیغه حاله تخصیص ایچون درنته که با داخل اولسه استقباله
تخصیص ایچوندر کتب فتاوی ده بر مسئله واردر که اول قاعده نک
فروعندندر اول مسئله بودرکه شاهد کواهی میدهم دیسه شهادتی
مقبول اولور کواهی دهم دیسه شهادتی مقبول اولمز زیرا وعده
اتمش اولور شهادت اتمکه شهادت اتمش اولمز فایده مذکور
حرف خطابک کلمه یه لحوقی کاه اولور رابطه واسطه سیله اولور
مثلا کردستی دادستی دیرلر کردینک دادینک معنیلری ایتدک
ویردک درکردستینک دادستینک معنیلری اتمش سن ویرمشسن در
است که رابطه در کلمه مذکوره یه ملحق اولمغله معنی سنی تغییر اتمشدر
کلمه یه متصل اولیجاق رابطه مذکوره نک الفی ساقط اولور.

مقامنده اول حرف محذوفی اظهار ایدرلر ها اولسون یا
اولسون مثلا پادشاه ایران وچلیپاپش دیرلر توصیف مقامنده
دخی اول حذف اولنان حرفلری ایدرلر مثلا پادشاه ستمکر وچلیپای
سیمین دیرلر قاعده اسم جامد اوچ قسمدر برقسمی ذات محض
ایچون وضع اولنمشدر مدلولنده اوندن زاید نسنه یوقدر زر
کبی برقسمی دخی وصف حرفا ایچون وضع اولنمشدر مدلولنده اون
دن زاید نسنه یوقدر شکیب کبی قسم ثالث ذات موصوفه ایچون
وضع اولنمشدر مدلولنده ذاتدن زیاده بر وصفه که اول ذاتله قایم
اولوره دلالتی واردر مرد کبی معنای رجولیت که لسان ترکیده او
ندن ارلکله تعبیر ایدرلر بر وصف زائد در لفظ مرد ده ولفظ رجلده
تضمنا اول وصفه دلالت واردر معنای وصفیته دلالت ایدن
یا اسم جامدک بو قسمنه داخل اولور مثلا مردی وسردی دیرلر اول
ایکی قسمنه داخل اولمز زری وشکیبی دیمزلر زیبی دیمیوب زیبایی

دیدکلرینک سری بورادن ظاهر اولدی قاعده اخری اسمک
آخرنده هاء ساکنه اولسه اول اسم کرکسه جامد اولسون خواجه
کبی کرکسه مشتق اولسون زنده کبی اول اسمه یای وصفیت لاحق
اولیجاق اخرنده بر کاف عجمی زیاده ایدرلر مثلا خواجکی زندکی
دیرلر فایده اسم مشتق که اخرنده هاء ساکنه اوله اسم مفعول اولمق
لازم دکلدر اسم فاعل دخی اولور دهنده وبخشنده کبی نته که
بیت بوسه بخشید مارا زان دهن • با چنین تنکی زهی بخشنده کی •
قاعده مذکور هاء ساکنه اسم فاعله لاحق اولیجاق اول نون ساقط
اولور مثلا کرده دیرلر فایده لسان عربیده مصدر اصلدر فعل ماضی
وفعل مضارع وسایر مشتقات اوندن اتخاذ اولنور حرف زیاده
ایتمکله فعل مضارع ده کی کبی یا حرکت زیاده ایتمکله فعل ماضی ده کی
الا امرده که اونک اتخاذی مصدردن کاه اولور منفصله اولور مثلا
کان دن کن امر کلور اما لسان فارسیده امر بر عکس در فعل ماضی

اصلدر مصدر اوکا تابعدر مثلا کرد که فعل ماضیدر آخرنده نون
زیاده ایتمکله مصدر اولور فایده تفصیل سابقدن ظاهر اولدیکه
مذکور حرف یا معنای مصدریتی افاده ایتمز ایمش زیرا اسماء
جامده اول معنی بولنمز لغت فارسیده اول معنایی افاده
ایدن نون ساکنه درکه آخر فعل ماضی یه لاحق اولور بو نون
مصدریه نک مدلولنک اول یای وصفیتک مدلولنه بعضی ماده ده
زیاده قربی اولماغین حرف اولی نک مدلولنی حرف ثانی نک
مدلولی صانورلر مثلا شکیبیدنده اولان معنای مصدری شکیبایی ده
اولان معنای وصفیته مشتبه در ارالرنده فرق دقیق در تدقیق
نظر و تحقیق اصول و قواعد ایتمنجه ظاهر اولمز مثلا مذکورک وجه تصا
ریفنده صرف فکر و امعان نظر ایدیجک اول اشتباه زایل
اولور مثلا شکیب اول حالتک اسمیدرکه لغت عربیه ده اوکا
صبر دیرلر شکیبا صبرلو در شکیبایی صبرلولقدر شکیبیدن صبر ایتمک

لکدر

لکدر شکیبنده صبر ایدیجی در شکیبنده کی صبر ایدیجیلک در معنای ثالث
که نسبت در اونی افاده ایدن حرف یا آخر کلمه یه لاحق اولور
اول کلمه نک مدلولنه نسبتی افاده ایدر مدلولنک مجموعندن
بر وصف نسبی حاصل اولور ترکی کبی که طایفهٔ ترکه منسوب
دیمکدر قاعده مذکور معنایی افاده ایدن حرف یا اسم مفرده
لاحق اولدوغنلین اسم مرکبه ده لاحق اولور مثلا دیکی ورودیکی
دیرلر رود دره در آخرنده کی کاف تصغیر ایچوندر مردک ده کی
کنیزک ده کی کاف کبی کنیز قرنا قدر کنیزک قرناجقدر فایده مذکور
حرف یا کاه اولور اوچ کلمه دن مرکب اولان اسمه لاحق اولور
دخترکی شب پرکی کبی شب پر مرکبدر شب ظاهر کیجه در پر اوچیجی در
شب پرک معناسی کیجه اوچیجی دیمکدر مراد یاره سه در دختر ده مرکبدر
دخت له تردن ترکیب اولیجاق ایکی تانک بریسی حذف اولنور
اجتماع مثلین ده ثقلت اولدوغندن اوتری دخت قزدر بنت

معناسنه نته که بو بیتده واقع در بیت جز از دخت او بنیست
زیبای من • بدو شاه روشن کند رای من تر ادات تفضیلدر
لغت فارسیده افعل تفضیل صیغه‌سی یوقدر اول معنایی ترکیبیله
ادا ایدرلر فنئی معنی ده تفضیل قصد اتسه‌لر اول معنایه دال اولان
اسمک اخرنه مذکور اداتی الحاق ایدرلر مثلا کمتر فزونتر دیرلر
اکسک لکده ارتوقلقده برنسه‌نک فضلتی بیان اتسه‌لر فایده
مذکور ادات کاه اولور تنقیص معناسنده ده استعمال اولنور
احد ضدینی آخر ایچون استعاره طریقیله مثلا یوزکه انکشتری دیرلر
اصلی انکشت تر در دخت ترکبی تا حذف اولمشدر آخرنده‌کی
یا یای نسبت در باش برمغه طاقلن یوزکه انکشتری دیجک تر ده
استعاره اولور دختر ده‌کی تر ده تنقیص ایچون استعاره اولنمشدر
بو تقدیرجه دخترک دکی کاف تصغیردن مراد تلطیف اولور زیرا
معنای تصغیر وجه مذکور اوزرنه عبارت تردن حاصل اولمشه

معنای

معنای واحدی ادا ایچون ایکی اداتی بر کلمه ده جمع اتمزلر فایده
نته که لغت عربیده صیغهٔ تصغیر استعمال اولنان یرلرده حقیقتا
صغر بولنمق لازم دکلدر کاه اولور فی الحقیقه کبیر ایکن تحقیرا صیغهٔ
تصغیرله تعبیر ایدرلر کاه اولور احد ضدینی آخر ایچون استعاره طریقیله
تعظیم یرنده صیغهٔ مذکوره استعمال ایدرلر کاه اولور اول صیغه ایله
تلطیف قصد ایدرلر لغت فارسیه ده ده کاف تصغیرک استعمالی
اول منوال اوزرنه در فایده اخری ادات تصغیرله صغر مقدارندن
تعبیر اتدوکلری نلین قصور شاننده اولنکله تعبیر ایدرلر مثلا کوزلکه
کورمک امرنده نفع عامی و دخل تامی وار ایکن اول خصوصده کوزه
دن قصوری اولدوغندن اوتری عینک دیرلر نته که بیت
بر دیده عینک می نهم چون موسم دیدار شد • در آرزوی روی
تو بنکر که چشمم چار شد قاعده لغت فارسیه ده دلالات وضعیه
حسبیله قطعا معنای صغری افاده ایدر عبارت چه در اخر کلمه یه

لاحق اولور اول کلمه نک مدلولنده صغر معناسنی افاده ایدر
مثلا کوچک باغ کوچک بوغ دیجک یرده باغچه بوغچه دیرلر
باغک لطافتندن تعبیر قصد ایتسه لر ادات تصغیر کتوررلر باغک
دیرلر صوغندن خبر ویرسه لر آخرینه مذکور عبارتی الحاق ایدرلر باغچه
دیرلر قاعدهٔ اخری مذکور حرف یامزه ده لاحق اولور جمعه لاحق
اولمز مثلا ترکی دیرلر ترکانی دیمزلر مکرکه جمعیت دن علمیته نقل اوله
اول وقتن یای نسبتک لحوقی جایز اولور نته که لسان عربیده اویلهدر
اما جمعه مذکور یا لاحق اولور مثلا لشکری دیرلر سپاهی دیرلر لشکر
وسپاه جمع دکلدر اسم جمع درلسان عربیده کی قوم کبی رهط کبی •
فایده کیانی ده کی یا خسروانی ده کی یا دخی یای نسبت در اما الفله
نون جمع ایچون دکلدر بلکه اول حرفلرک زیاده قاعدهٔ لسان عرب
اوزرینه تغییرات نسب دندر قال الامام المطرزی فی المغرب اسکندریه
حصن علی ساحل بحر الروم وثوب اسکندرانی منسوب الیها •

والالف والنون من تغییرات النسب وقال فی موضع آخر من
التغییرات الشاذ منجانی الی منبج واسکندرانی الی اسکندریه فایدهٔ اخری
لسان فارسیده الف ونون علامت جمع در اما مخصوصدر جسم
نامیه انسانده حیوانی ده نباتی ده اول اداتله جمع ایدرلر مثلا
مردمان کاوان درختان دیرلر جماده مذکور ادات ایراد اولنمز
سنکان خاکان دیمزلر بلکه سنکها وخاکها دیرلر ها بله الف دخی
لسان فارسیده ادات جمع درعمومی واردر جماده ده استعمال
اولنور نباتده حیوانده انسانده استعمال اولندوغنلین مثلا
کلها اسبها لشکرها دیرلر تتمه تورانی ایرانی دیرلر توران اصلده
جمع تور در تور نسلندن اولان طایفه نک علمی اولمشدر اول طایفه
نک اولوسنه توران شاه دیرلر ایران اصلده جمع ایردرکه ایرج
دن ترخیم اولمشدر وایرج فریدونک اوغللریدر ایران ایرج
نسلندن اولان طایفه نک علمی اولمشدر اول طایفه نک اولوسنه

ایران شاه دیرلر شاه لغت فارسیه ده اولو معناسنه در
بیوک دانه یه شاه دانه دیرلر اولوکرکدانه شاه رخ دیرلر رخ
کرکدندر قاعدهٔ اخری توران شاهک ایران شاهک اصلی شاه
توران شاه ایران در اضافتدن علمیّة نقل اولنجاق مضاف الیه
تقدیم اولنور مثلا میران شاه دیرلر اصلی شاه میران درکاه اولور قطع
اضافتله اکتفا ایدرلر مضاف الیه تقدیم ایتمزلر یرنده قورلر مثلا
خواجه سرای دیرلر اصلی خواجهٔ سرای در سراپرده ده دیرلر سراپرده
دیرلر قاعده نسبت ایکی درلو در بریسی نسبت لازمه درکه متغیر و متبدل
اولمز بریسی دخی نسبت غیر لازمه درکه متغیر و متبدل اولور مذکور
حرف یانک مدلولی اولان نسبت نسبت مطلقه در لازمه اولسون
تازی ده اولان کبی غیر لازمه اولسون کتابی ده اولان کبی دین
سماوی دن دین غیر سماوی یه انتقال جایزدر اول سبب دن کتابینه
کتابه نسبت نسبت غیر لازمه در فایده تاز اسم مصدر در تازیدندن

تاز

تاز اسم مصدر در اولدوغنلین تازیدن تازندن چاپک در شول
آت که اونده اول حالت اوله اوکا تازی دیرلر نته که بو بیتده نظام
بیت خرخود را چنان چاپک نبینم • که بر تازی سواران برنشینم •
تازی عربی معنیسنه ده کلور تازی و دری دیری ضحاک تازی
عبارتنده کی تازی بو معنایه در بوراده ده یانک مدلولی اولان
نسبت نسبت لازمه در قاعدهٔ اخری لغت فارسیده بنسبت لازمه یه
بخصوصها آخر اسمه لاحق اولان هاءِ ساکنه دلالت ایدر روزه ده کی
ها کبی روزه اوروج در روزی کونلکدر اوروجک اختصاصی واردر
کوندزه که معنای روز در نسبتی نسبت لازمه در اول سببدن هاسی
اوکا تخصیص ایتمشلر در اما کونلکک اختصاصی یوقدر کوندزه ولیکن
فی الجمله نسبتی واردر اول سببدن اوندن یایله اکتفا ایلمشلر در
دسته ده کی ها دخی اول ها در هوان دوکه جکه دسته دیدوکلری
دسته که ال در اختصاصی اولدوغندن اوتری در دیده ده کی ها دخی

در

اول ها در دید دیدندن اسم مصدر در گفت گفتن اسم مصدر
اولدوغی کبی کوزه دیده دیدکلری مذکور اسم مصدرک معناسنه
انتسابی خاص اولدوغندن اوتری در دوده دهکی ها دخی اول
ها در دود دودن دراوکا نسبت مخصوصه سی اولدوغندن اوجاغه
دوده دیرلر ساره دهکی ها دخی اول ها در ساره دیه دراوکا
اختصاص اولدوغندن اوتری کله پوشه ساره دیرلرننه که بو
بیتده واقع در بیت زسارهٔ هندوی بر گرفت • برهنه سرو
دست بر سر گرفت فایده سرکوتری باشش در سار دیه حضوصیله ذکر ایکی
سنک وجه مذکور اوزره فرقی بو بیتدن ظاهر در بیت سرکش
بد از مشک سار رو فسر • فروزنده جبهت چو شمس و قمر روی سرده
داخل در سار دن خارج درننه که بو بیتده ظاهر در بیت کویی که
زر کریست سیه سار سرخ روی • در آهنین درزی که مه روز نشست در
تتمه شاخسار بطاق دیه سیده کوهسار طاغ دیه سی در چشمه سار

بکار

بکارک منبعی در سار اوراده استعاره اولنمشدر رخسار دهکی
کبی که یکا غک اورتاسنده غی یوجه یرنه دیرلر قاعده مذکوریا
اسم مفرده ده لاحق اولدوغنلین اسم مرکبه ده لاحق اولور مثلا
کوساله دیرلر بر یاشنی کچمدک کاوبچه یه که ترکی دلده اوکا بوزاغو
دیرلر اصلی کاو ساله در بر یلدن تجاوز ایتمیوب طوغدوغی
یله اختصاصی اولدوغندن اوتری بوزاغویه کوساله دیرلر
قاعدهٔ اخری بسته دهکی ها دسته دهکی ها دکلدر بو ها علامت
صیغهٔ مفعولدر که اخر فعل ماضی یه زیاده ایدرلر اسم مفعول اولور
رسته شکسته خسته دیرلر رست فعل ماضی در رستن دن
شکست ده فعل ماضی در شکستن دن خست ده فعل ماضی در خستن دن
قاعدهٔ اخری اخر کلمه دهکی یاء ساکن کاه اولور علامت صیغهٔ
فاعل اولور اما اول وقتن فعل ماضی یه داخل اولمز بلکه فعل مضارعک
جمعنه لاحق اولور مثلا عجم یوریجی یه رونده بلجی یه دونده دیر • رود

ددو د فعل مضارع در رفتن دن ودوید ندن اخرنده نون
ساکننک زیادهسی علامت جمع در دانندهدهکی وخواننده
دهکی ها ده بو ها در دانند وخوانند فعل مضارع در دانستن دن
وخواندندن قاعده اخری لغت فارسیده اخر کلمه یه لاحق اولان
هاء ساکنه گاه اولور وصفیت عامه دن اسمیت خاصه یه نقل ایچون
اولور سبزه دهکی بنفشه دهکی پیروزه دهکی گلگونه دهکی زرده
دهکی سپیده دهکی هاکبی سبز وصف عام در هر یاشله اطلاق او
لنور سبزه نباتدن نوع مخصوصک اسم خاصی در نته که بو بیتدن ظاهر در
بیت بو بر جوشنی سبز چون نو بهار • بزیر ابلق تند چون روزگار
سبزله توصیف اولان سبزه یله توصیف اولنمز مثلا برگ سبز دینور
برگ سبزه دینمز بلکه سبزه تر دینور آخرنه ها لاحق اولدقدن صکره موصوف
اولور صفت اولمز سپید دخی سبز گبی وصف عام در هر آقه سپید
دیرلر سپیده خصوصیله صبح صادقک اسم خاصی در صباح وقتنه عجم

سپیده دم دیرنته که بو بیتده واقع در بیت سپیده دم که شدم
محرم سرای سرور • شنیدم آیت توبوا الی الله از لب حور گلگون
مرکب در بر جزوی گل در که معناسی مطلق چیچک در مخصوص چیچک
مراد اولنجاق اضافتله تعیین ایدرلر گل بادام گل زنبق دیرلر نته که
بو بیتده واقع در بیت گل زنبق ولیکن ناشکفته • میان یاسمین و
لاله خفته • جزو آخری گون در که ترکیبده درلو درلو دیدکلری معنی دن عبارتدر
درلو درلو دیجک یرده عجم گوناگون دیر ایکی درلو دیجک یرده
دوگونه دیر نته که بو بیتده واقع در بیت چو شه دید آن دو باد
تنگ بسته • صبا را برد و گونه رنگ بسته قاعده تشبیه ده مبالغه
قصد ایدیجک عجم مشبهی مشبه بهک جنسنده ادخال ایدر دخی مشبهک
اسمیله گون لفظنی ترکیب ایدر ده جمله ایله مشبهی توصیف ایدر مثلا
گله تشبیه ده مبالغه ایتسه گلگون دیر صویه تشبیه ده مبالغه ایتسه آبگون
دیر نته که بو بیتده واقع در بیت هرانکه که تشنه شوی تو بجون •

ببالای آن دشنهٔ ابگون گلگون وصف عام در بیان اولنان
وجه اوزرنه گلگون اسم خاص در شول آلت زینتک که عورتلر
آنکله یوزلرینی دوزرلرنه که بو بیتده واقع در بیت رخ از گلگونه
چون گلنار ترکرد • بیک خنده جهانی پرشکر کرد فایده خنده نک
آخرنده کی ها دخی وصفیت عامه دن اسمیت خاصه یه نقل
ایچون اولان ها در غنچه ده کی ها کبی خندیدندن و غنجیدندن خند
و غنج اسم وصف مصدری در کوبیدندن و بوییدندن کوبه بوی
کبی مقام توصیفده استعمال اولنور تتمه بوی لغت مشترکه در وضع
عامله مذکور معنا ایچون اولندوغلین وضع خاصله رایحه ایچون ده
وضع اولنمشدر معنای ثانیسی مراد اولنجق مقام موصوفده
ایراد اولنور مثلا بوی خوش دینور فایدهٔ اخری پنجه ده کی هفته
ده کی تنگه ده کی ها ده مذکور ها در پنج مطلقا بش و هفت یدیدر
پنجه و هفته مخصوص اسملر در معروف اولان مسمالر ایچون تنگ

مطلقا

مطلقا نفقه در تنگه خصوصیله بدورهنک مخصوص اسمیدر تنه بونک
کبی دکلدر اولدوغی ها تشبیه ایچوندر که سابقا بیان اولنبدر اغاجک
اوزوکنه تنه دیرلر حیوان تننی نه تشبیه ایدرلرنه که بو بیتده ظاهردر
بیت نخستین گیاهی نماید درخت • تنه گیرد آنگه کند بیخ سخت •
قاعده مذکور ها اسم مفرده لاحق اولدوغلین اسم مرکبه ده لاحق
اولور لوزینه ده کی و تنخاله ده کی و گرمابه ده کی و دروازه ده کی
و چارچوبه ده کی و انگشتوانه ده کی ها کبی و دستوانه ده کی ها کبی
لوزینه مطلقا بادام ایچیله اولان نسنه در لوزه که بادامدر انتسابی
اولدوغی اعتباریله یای نسبتک آخرنده نونک زیاده سنک وجهی
سابقا بیان اولنبدر لوزینه خصوصیله شکر بورکک اسم خاصیدر
تنخال مطلقا نشاندر استمه طوتن کشنک بدننده ظاهر اولور تنخاله
خصوصیله اوچق دیدوکلری نشانک که استمه طوتن کشیلرک طوطاغنده
ظهور ایدر اسم خاصیدر گرماب مطلقا اسی صودر گرمابه خصوصیله

الیجه نک اسم خاصی در دروازمطلقا اچوق قپودر اصلی درباز
دردر له بازدن مرکبدر درقاپو در بازاچو قدر دروازه خصوصیله
قناتسوز بیوک قاپونک اسم خاصی درچارچوب مطلقا دورت
اغاج درچارچوپه خصوصیله چرچوه نک اسم خاصی در دستوانه نک
وانکشتوانه نک اصلی دستبانه وانکشتبانه در باوا و قلب
اولنشدر خوشاوده کبی لغت فارسیده بان حافظ معناسنه در
قوریجی یه دشتبان باغ بکجنه باغبان دیرلر دستوان و
انکشتوان مطلقا ال صقلیان و برمق صقلیان در دستوانه وانکشتوانه
خصوصیله دستوه نک ویوکسکک اسم خاصی در خربنده ده کی ها
دخی بوهادر خربنده مطلقا خربغلیجی یه دیرلر خربنده خصوصیله اول
حذمتی عادت ایدنن کمسنه نک اسم خاصی در قاعده نسبت لازمه
ایکی قسمدر برقسمی نسبت جبلیه در و برقسمی دخی نسبت غیرجبلیه در مذکور
های نسبی نک مدلولی نسبت لازمه مطلقه جبلیه اولسون دیده ده کی

اولان

اولان کبی غیرجبلیه ده اولسون دسته اولان نسبت کبی خصوصیله
نسبت لازمه جبلیه لغت فارسیده واوساکنه دلالت ایدر
آخر اسمه لاحق اولدوغی حالده هندونک نیکونک آخرنده کی واو
کبی هندی مطلقا دیار هنده منسوب اولاندر هندو شول جبل
مخصوصدر که مذکور دیاره اختصاص جبلیسی واردر عرب وعجم وترک
ودیلم کبی که هربریسی برجبل خاصه مخصوص اسم در اول سببدندر که تیغ
دیرلر تیغ هندو دیمزلر عربستان عجمستان دیلمستان ترکستان
دنلدوکی کبی هندوستان دنور هندیستان دنمز رومیستان
دنلدوکی کبی هندونک منشأسی مذکور دیارده در هندینک اویله دکلدر
غیری دیاردن واروب اول یرده توطن ایده نه هندی دیرلر
رومی ده ده اویله در فایده ستان لغت فارسیده مطلق یره دیرلر
شول یره دیرلر که منشأ اوله مثلا کلستان کل بتن یره دیرلر نخلستان
خرما بتن یره دیرلر درختستان اغج بتن یره دیرلر قوخلوجیچک اولان

يره بوستان ديرلر بونيه كه قوخودر منشاء اولدوغى اعتباريلەدر
سوق معهوده بزازستان ديدوكلرى طايفهٔ بزازك صنعتلرينك
رواجى وكندولركا وحالده نشو ونماسى وندە اولدوغندا وتريدر
كابلستان وزابلستان دخى هندوستان كبى دراصلى كابلوستان
درواوك اظهارنده ثقلت اولدوغندن اوترى حذف ولنمشدر •
فايدهٔ اخرى نيكونك اصلى نيك درمقابلى بددرننه كه بو بيتده واقع در
بيت هركه او نيك كند يا بد • نيك و بد هرچه ميكند يا بد نيكى ايولكدر
آخرنده كى ياياى نسبت در نيكو مقابل زشت دركوچكلكده كى معنا نيكوده
واردرچركنلكده كى معنا زشت ده واردر جبلى حالت لردركه اول
واو ساكنك مدلولى اولمشلردر نيكى ايله نيكونك فرقى هند ايله هندونك
فرقى كبى در لفظ نيكودن كاه اولور حرف يايى حذف ايدرلر نكو ديرلر
ننه كه بو بيتده واقع در بيت هركه شاهان كند كه او كويد • حيف
باشدكه جز نكو كويد تحقيق مذكور معنايه دلالت فى الحقيقة يالكوز واو

ساكنك

ساكنك دكلدر بلكه واوله يانك مجموعنك دراول واودن صكره
برياى ساكن واردر حذف ولنمشدر نكونك وهندونك اصلى
نيكوى و هندوى در برشيئه اضافت مقامنده اول يايى اظهار
ايدرلر مثلا روى نيكويش وموى هندوش ديرلر ننه كه بو بيتده واقع در
بيت اكرآن ترك شيرازى بدست ارد دل مارا • بخال هندوش
بخشم سمرقند وبخارارا • ياى وصفيت ايراد نه حاجت اولجاق ند
كورحرف يانك اظهارى لازم اولور مثلا نيكويى ديرلر ننه كه بو بيتده
واقع اولمشدر بيت نكويى كردن اندرحق كركان • بدى باشد بجاى
كوسفندان • حق مقام نيكى ايدى ضرورت شعر اقتضاسيله نيكونيك معنا
سنده استعمال اولنمشدر قاعده لغت فارسيه ده هر ياكه الفدن
يا واودن صكره واقع اوله حذف اولنور مثلا جا پادشا اژدها ديرلر
اصلى جاى پادشاى اژدهاى در جو • رو • مو • ديرلر اصلى جوى • روى •
موى • دراضافت مقامنده توصيف مقامنده مذكوريايى اظهار ايدرلر •

مثلا روی تو موی خوب دیرلر یای وحدت الحاق ایدیجک ده
اول یای اظهار ایدرلر نته که واقع اولبدر بیت اژدهایی حلقه
کشته خفته زیر دامنم • زان بجنبم ترسم اکه کردد اژدرهای من •
اژدهایی ده کی یانک اظهارنه سبب یای وحدتک لحوقی در اژدرهای
ده کی یانک اظهارنه سبب اضافت در قاعدهٔ آخری سابقا بیان اولنان
های نسبتله کاه اولور تشبیه قصد ایدرلر مثلا کوزه بکره دوکیچون بکاره
چشمه دیرلر نشان هدف در اوکا تشبیها هرنشان علامتنه دیرلر کمان یای در
منقب یایه تشبیها کمانه دیرلر خان کاربان سرای در اوه خانه دیدکلری
اوکه تشبیها در آستانه ده آشیانه ده وآوازه ده ده حال بومنوال
اوزرنه در تتمه قاعده مذکوره کاه اولور الف ونون زیاده ایدرلر
یای نسبت ده زیاده ایدکلری کبی که سابقا بیان اولبدر رشتری نه
ایدوکی ده عیان اولبدر مثلا دیوه تشبیه ده دیوانه جانه تشبیه ده
جانانه دیرلر مذکور حرفلرک مدلولنده قوت اولدوغندن

اوتری نته که مقدما تحریر وتقریر اولنمشدر • مقام تشبیه ده اوفی
ایراد ایدرلر یای نسبتی ایراد اتمزلر قاعدهٔ اخری معنای نسبت ده
مبالغه قصد ایدیجک مذکور یای نسبتک آخرنه بر نون ساکنه زیاده
ایدرلر مثلا انکشترین زمین بالین دیرلر اصلی انکشتری زمی
بالی در انکشترینک سابقا بیانی اولبدر اما معنای زمی زمه منسوب در
زم برودت در زمستان دیدوکلری فصل شتایه اول اعتبارله درکه
هنکام برودتدر ارضک طبیعتی برودت اوزرنه اولمغین زمه
نسبت اولنمشدر معنای بالی باله منسوب در بال قول باشی درکه ترک
اوکه اومز باشی دیر یصدوغه بالین دیدوکلری باله نسبتی اولدو
غندن اوتری پوستین ده میشین ده پشمین ده لعلین ده زرین ده
زیرین ده رنکین ده سیمین ده رویین ده آهنین ده چرکین ده
برین ده زبرین ده بهزین ده اولان نونلر ده حتی مذکور نون در •
تتمه قاعدهٔ مذکوره نخستین ده اولان یاو نون ده مذکور یاونون در

اصلی نخست در معناسی اوکدر نخستینک معناسی اوکدنکی در فایده
فرزین مذکور جنسندن دکلدر اصلی برزین در لغت فارسیه ده
بایی فایه تبدیل شایع در اصحاب آتش کده نک معظم لرندن آیین
مجوسیی رعایت واول دینک ترویجنده عنایت ایدنلرک یریدر
نته که بو بیتده واقع در بیت خلیل وار شکسته بتان باطل را •
دل مخالف او شد پر آزر وبرزین شعبه شول یاکه مبدء عدده وک
که یکدر آخرنه لاحق اولور دخی معدود معناسنی افاده ایدر اصلی یاء
نسبت در اول معدودی عدد مذکوره نسبتله تعیین ایدر یک معناسنی
که بردر یکی اول معدود در معناسی بر نسنه در بو فرقک معیاری اولدر که
تعداد مراد اولنسه یک • دو • سه • دینور یکی دوسه دیمز معدوددن
اخبار قصد اولنسه یکی را دیدم دینور یک را دیدم دیمز یک کس دینور
یکی کس دینمز فایده ذات مبهم یکی نک مفهومنده مأخوذ در کسک
دخی مدلولی ذات مبهم در اول سببدن ایکن جمع ایتمزلر بورادن

ظاهر

ظاهر اولدی که مذکور یانک مدلولی مجرد نسبت دکلدر بلکه معنای
نسبتدن متحصل اولور بر معنی در اول سببدن مزبور یا یای
نسبتک شعبه سی عد اولنمق انسب در نخستین ده کی یا دخی فی الحقیقه
یای نسبی نک شعبه سی اولان یادر نخست له نخستینک حالی یک ایله
یکی حالی کبیدر معنای رابع وحدت در که مقابل کثرت در لغت
فارسیه ده اول معنایی افاده قصد اولنسه آخر کلمه یه حرف یا الحاق
ایدرلر لسان عربیده اول یادن تنوینله تعبیر ایدرلر عرب بر مقام
دیجک یرده معام دیر عجم مقامی دیر نته که شاعرک بو بیتنده ظاهردر
بیت بزم دو جمشید مقامی که دید • جای دو شمشیر نیامی که دید
معنای خامس ابهام در مقابلی تعیین در اول معنی افاده اولنمق قصد
اولنسه فارسی عبارتنک آخر کلمه یه حرف یا الحاق ایدرلر لسان فارسیده کی
بو یا لسان عربیده کی تنوین تنکیر یرینه در برجنسدن فرد غیر معین مراد
اولب اول معنیدن تعبیر قصد اولنسه اول جنسک اسمنک آخرنه یا الحاق

ایدر عرب تنوین تنکیر کتورر مثلا ارالرنده آز و چوق جنس فرقدن

نسنه یوقدر دیجک یرده عجم میان ایشان فرقی نیست دیر عرب

لیس بینهما فرق دیر نته که بو بیتده واقع در بیت فی المثل در میان

این دو کمال • نیست فرقی بمویی چند • مراد شاعر کلام مذکوردن

فرق واحدی نفی دکلدر والا غرضی که جنس فرقی نفی در حاصل اولمز زیرا

اول تقدیرجه نفی وحدت احتمالی اولور وحدتک نفیی جنسک نفیینی مستلزم

دکلدر زیرا کثرت ضمننده ده بولنور بلکه مرادی فرد غیر معیننک نفی در اول

نفیی جنسک نفیینی مستلزم در زیرا جنسک وجودی لا علی التعیین فردک

وجودی لازم در بو قاعده نکره سیاق نفی ده عموم افاده ایدر دیدکلری

محلده تحقیق اولنمشدر یای وحدتله یای ابهامک فرقی بورادن ظاهر

اولور بری سنده معتبر اولان ہمان فردک وصدقی در تعیینی عدم تعیینی

منظور دکلدر اول برسنده معتبر اولان ہمان فردک ابهامی در و صدقی

جهتی منظور دکلدر فایده فرقی نیستده فرق نیستک ارا سنده فرق تحقیقی

وار در بو جهتدن که فرق نیست دیجک ابتداءً جنس فرقی نفی ایدر

فرقی نیست دیجک ابتداءً اول جنسدن فرد غیر معیننی نفیی ایدر نفی

جنس اوننک نفیینه لازم کلور نفی جنس مراد اولان یرده عبارت ثانیه

ابلغ در عبارت اولیدن کنایت حقیقتدن ابلغ اولدوغی کبی

زیرا معنای مراد اول تقدیرجه دلیلله افاده اولنمش اولور هم احتمال

وار در که نفی جنسدن مراد فرد کاملک نفیی اوله زیرا فرد کامل جنس منزلهٔ

تنزیل ایدوب اوندن اسم جنسله تعبیر ایتمک بلغانک اعتبار اتتده واردر

فرد غیر معیننک نفی ده بوننک کبی احتمال یوقدر اول سببدن عبارت

اولینک معنی مراده دلالتنده بوننک کبی احتمال یوقدر نوع ضعف

واردر معاونته قرینه احتیاج واردر عبارت ثانیه ده اول حالت

یوقدر تمهید اول ایکی معنینک که بریسی وحدت بریسی ابهام در هر

بریندن اوچ معنی متفرع اولور معانی فرعیه که اول ایکی اصلدن منشعب

اولورلر التی در اصل اولدن متفرع اولان شعبه لر بونلردر قلت کثرت

غرابت شعبهٔ اولی بودر که لسان عربیده تنوین وحدتله قلت
اراده اولنور وحدتله قلت اورتاسنده مناسبت اولدوغندن
اوتری لسان فارسیده دخی اول یا ایله که وحدته دلالت ایدر
معنای قلت اراده اولنوردر که شاعرک بو کلامنده ظاهردر
بیت فی المثل درمیان این دو کمال • نیست فرقی مگر بموی چند
فرقی دکی یای وحدتدن مراد قلتی فرقدر لسان ترکیده دخی
بو عبارت واردر عبارت برایله قلت اراده ایدرلر بر قاج قل
دیرلر لفظ بردن و فرقی دکی یای وحدتدن مراد مقابل کثرت
اولان دکلدر زیرا معنای چنده و قاچ ده اولان کثرت اوکا
منافی در بلکه وحدته قریب اولان قلتدر وحدت حکمنده قلنمشدر
اوکا غایت قربی اعتباریله شعبهٔ ثانیه بودر که لسان فارسیده (عربیده) احد
صدینک عبارتی اخرا ایچون استعاره اولنور لسان فارسیده
دخی برشینک ضدی (لفظی) ایچون استعاره اولنور بو قاعده یه بناءً مذکور

یای وحدتله

یای وحدتله معنای کثرت اراده اولنوردر که بو بیتده واقع اولمشدر
بیت چو لشکر بدیدان نوازش کری • بکین لشکری گشت هر
لشکری • لشکر ثانی ده کی یا نسبتدر لشکر اولده کی یا یای وحدتدر
کثرت ایچون استعاره اولنمشدر شاعرک مرادی افراد لشکردن هر فرد
باشقه باشنه برچوق لشکر اولدی دیمکدر شعبهٔ ثالثه بودر که تنوین وحدتله
غرابت قصد اولنور مثلا جنس حجابدن بر نوع غریب دیمک ایچونده
غشاوةٌ دینور قال الله تعالی وابصارهم غشاوة معنای مقصودده
مبالغه که مقامه مناسبدر ابلغ وجه اوزره حاصل اولور تنوین مذکوردن
نوع غریب مراد اولنجاق لسان فارسیده دخی اول یا ایله که وحدته
دلالت ایدر غرابت قصد ایدرلر لفظ آتشی ده کی یا کبی که بو بیتده
واقع اولمشدر بیت بازان مهی که ندیدش فلک بخواب • آورد
آتشی که نمیرد بهیچ باب • لفظ مهی دکی یا یای وحدتدر لفظ آتشی
ده کی یا دخی یای وحدتدر اما عبارت اولیده اول یا حقیقتی اوزره

لسان عربیده

مراد شاعر کنه کلدی شول برای که فلک آنی دوشنده کورمش

دکلدر دمک در عبارت ثانیه استعاره اولنمشدر معنی غرابت ایچون

مراد شاعر غریب اوددکتوردی که هیچ برصوبیله سوینمزدمکدر تتمه تمهید سابق

اصل ثانیدن متنوع اولان شعبه لر بونلردر تحقیر تعظیم تهویل شعبۀ اولی

نته که لسان عربیده تنوین تنکیرله تحقیر قصد اولنور لسان فارسیده

دخی اول ایله که تنکیره دلالت ایدر تحقیر قصد اولنور لفظ خری ده کی

یاکبی که بو بیتده واقع اولبدر بیت تو اوردی اورا بدین داستان

وگرنه خری بود در سیستان • حرف یادن بوراده معنای وحدت

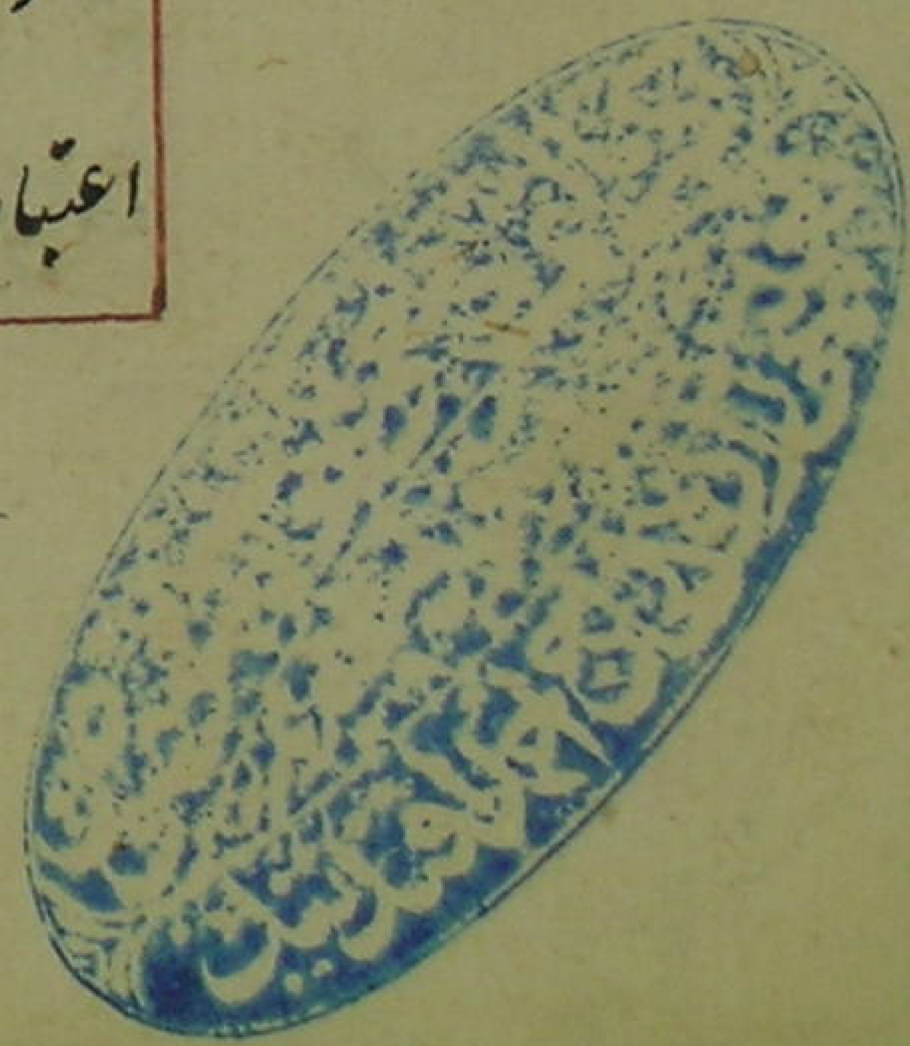
قصد اولنمشدکلدر قصد اولنماغک دخی وجهی یوقدر زیرا اول تقدیرجه

فایدۀ خبر بولنور نه لازم فایدۀ خبر مخاطبک معلومی در اول امرلرک

ایکیسنی افاده یه صلاحیتی یوقدر بلکه حرف مذکور ایهام ایچون ایراد

اولوبدر تکله تحقیر قصد اولنمشدر ایهام ایله تحقیرک مناسبتی ظاهردر شول

اعتبارله که ایهام وجود تعیین دن عاری اولمه سنی افاده ایدر مبهمک

شعبه ثانیه نته که لغت عربیه ده تنوین تنکیرله تعظیم قصد اولنور لسان

فارسیده دخی اول یا ایله که تنکیر مقامنه قایم اولور تعظیم قصد اولنور لفظ

جایی ده کی یاکبی که بو بیتده واقع اولبدر بیت کس نبی کسانی و من بی

کسم • کرم دست کیری بجایی رسم • لفظ جایی دن بو مقامده مراد مطلق

منزله دکلدر بلکه منزلۀ عظیمه در تحقیق مذکور یادن وحدت اراده ایتمکله تعظیم

قصد اولنمقدن ایهام اراد ایتمکله تعظیم قصد اولنمق اولیدر اگرچه ایکیسی ده

قصد تعظیمه وسیله اولور معنای ولده وسیله لک ظاهردر اما معنای

ثانیده بو اعتبارله در که ایهامده تعیین حددن که تعیینی اونی مستلزمدر مبهمک

تجاوزن ایهام ایدر وچه اولویت اولدر که بوطریقیله قصد تعظیمده مبالغه

ارتوقدر اول سببدن مذکوره حرف یانک معانی سنده معنای تعظیم

اصل ثانینک شعبه لرندن غیر اولنمق انسب کورلدی فایده معنای کثرتله

اگرچه مذکور معنای مشترکدر مطلق زیاده ده اوندہ کی زیاده و زیاده فی

الکم در بونده کی زیاده فی الکیف در مقابلتلری اعتبار یله بری برندن امتیاز

لری دخی ظاهر اولور تنکیرک مقابلی تقلید تعظیمک مقابلی تحقیر در شعبه ثالثه
نه که لسان عربیده تنوین تنکیرله تهویل قصد اولنور لسان فارسیده دخی
اول یا یله که تنکیر مقامنه قایم اولور اول معنی قصد اولنور مثلا فوق قنج اژدها
دیجک یرده اژدهایی دیرلر نته که شاعرک بو بیتنده واقع اولمشدر
بیت اژدهایی حلقه کشته خفته زیر دامنم • زان نجنبم ترسم آکه کرددار اژدر
اژدرهای من معنای سادس تعلیق در حرف یا آخر فعل ماضی یه لاحق اولور
اول فعلک معناسنی تجیز دن که قطع اوزرنه خبر در تعلیقه صرف ایدر مثلا مقام
تجیز ده بود دیور که معناسی اولدی در مقام تعلیق ده بودی دیور که معنا
سی اولا یدی در نته که بو بیتده واقع در بیت اکر شاه را شاه بودی پدر •
مرا برنشاندی بران تخت زر • مذکور یا آخر فعل ماضی یه لاحق اولدیغی کبی
آخر فعل مضارعه ده لاحق اولور اونک معناسنی دخی تجیز دن تعلیقه صرف
ایدر شول معنایی افاده ایدر که لسان ترکیده اوندن یدی لفظیله یاخود
ایدی لفظیله تعبیر ایدرلر مثلا تجیز ده استد دیرلر عجم خواهد دیر مقام تعلیق ده

استردی

استردی دیرلر عجم خواهدی دیر نته که بو بیتده واقع در بیت
شهی کز تو ترسان بود خواهدی • که در کام شیران نهان باشدی •
فایده • مذکور حرف معنای تعلیق افاده ایتدوکندن اوتری درکه •
لاحق اولدوغی البته سیاق شرطده واقع اولور وقوعی بر شیئ •
اخرک وقوعنه معلق اولمین فعلک آخرینه داخل اولمز شعبه لسان
فارسیده معنی تمنی ایچون مخصوص اداة یوقدر اونکیچون اشعه صیغه دخی
تعیین اولنمامشدر (اوتدیکلر) معنای تعلیقه نوع مناسبتی اولدوغندن آخرینه مذکور
حرف تعلیق لاحق اولان کلمه مقام تمنی ده استعمال ایدرلر تعیین مراده
دلالتی قرینه حالیه یه حواله ایدرلر مثلا نوله یدی دیجک یرده چه بودی
دیرلر نته که بو مصراعده واقع در مصراع چه بودی کر نبودی آشناییی •
شعبه اخری معنای تعلیق معنای ترتیبی متضمن اولدوغندن اوتری مذکور
یا که آخر فعل ماضی یه لاحق اولور ترتیب مجرد ایچون دخی استعمال اولنور
نته که بو بیتده ظاهر در بیت جو برسنک سودی سم سرمه رنک • بوزسنک

رفتی چکا چاک سنک • عبارت چو دلالت ایدر که شاعر تعلیق معنی
سنی قصد ایتمامشدر بلکه ترتیب معنی سنی قصد ایتمشدر مرادی فعل
اول بولندوغی کبی فعل ثانی ده بولنور بلا تخلف ولا تراخ دیمکدر معنی
قصد اولنجاق بو غرض حاصل اولمز معلق علیهک وجودندن معلقک
وجودی متراخی اولمق جایزدر تتمه مذکور یا نته که مقام تعلیقده هم شرط
هم جزایه لاحق اولور مقام ترتیبده دخی هم مرتبه هم مرتب علیهه لاحق
اولور شعبه اخری مذکور یا معنای تعلیق افاده اتدوکنده اوتری
خصوصیله وصیت وسپارش مقامنده استعمال اولنور اول معنای
خاص ایراد اولنور بخصوصه حرف مذکور اول امره لاحق اولور ماضیه
مضارعه لاحق اولمز معنای امری منجز حالیدن معلق استقبالییه
نقل ایدر وصیت وسپارش معنیسی حاصل اولور مثلا امر تنجیزیده
ببین ونمای دیرلر امر تعلیقیده ببینی ونمایی دیرلر نته که بو بیتده واقع
اولمشدر بیت اگر در راه بینی شاه نورا • بشاه نو نمایی ماه نورا •

تعلیق

معنای سابع

معنای سابع ماالدر برایشک آخری نیه واره جاغی برامر نچون منتهی اولدوغی
یانیه لایق ایدوکنی مراد ایدنسه لر لفظ مصدرک آخرینه برپای ساکنه الحاق
ایدرلر اول مقصود اولان معنایی افاده ایدر مثلا بیجک دیجک
برده خوردنی کفتنی دیرلر معنی لری سوبلکه لایق کلام یمکه منتهی طعامدر
ویلنمکه مستحق لکسه یه کشتنی کده جکه رفتنی دیرلر نته که بو بیتده واقعدر
بیت کذشته خود کذشت وبودنی بود • پشیمانی نمیدارد کنون
سود • فایده مذکور یانک آخر مصدره اختصاصی اولوب افاده اتدوکی
معنای مصدردن غیر افاده اتمدکیچون بعضیلر اول یایی یای مصدر دیدر
دیدیلر معنا سنی معنای مصدر ظن ایدنلر اول کلاملری توجیهه قابل مذکور یانک
مصدره انتسابی وار آخر بین البطلان در افاده اتدوکی معنی حرف
مذکورک معنای مصدری دکلدر ذکر اولان فرقی انتساب لفظی در انتساب
معنوی دکلدر مذکور یانک افاده اتدوکی معنانک معنای مذکوره انتسابی
بوقدر اول سببدن معنای مزبور اصول معانیدن عد اولندی

معنای نیستنك شعبه سی اعتبار اولندی معنای ثامن نفی در بو معنایی افاده
ایدن لغت فارسیه ده فی الحقیقه حرف نوندر مفتوح استعمال اولنیجاق
آخرنه بر های ساکنه کتورلر نه دیرلر مکسور استعمال اولنیجاق آخرنه بر
یای ساکنه الحاق ایدرلر نی دیرلر یوق دیجک یرده عجم نی ویرنه دیر
یوقدر دیجک یرده نیست دیر اول برنی استعمال اتیمز بورادن
اکلنور که حرف یانك دخی مذکور معناده حرف هانك دخی کبی
دکلدر بعضی محلده آن سوز معنای نفیی اولمازمش بو اعتبار ایله مذکور حرف
مزبوره نسبت جایز اولدی فایده نیست مقابل هست در هستی وارلق
نیستی یوقلق در نیست مرکب در کلمهٔ نفیله کلمه رابطه دن اصلی نه است
در ترکیب اولنیجاق الف حذف اولنمشدر اوست دن حذف اولدوغی
کبی که اصلی او است در هست دخی مرکبدر مذکور رابطه یله عبارت
هادن که معنای وجوده فی الجمله دلالتی واردر اصلنده ایکی الف واردر
ترکیب اولنیجاق ایکیسیده حذف اولنمشدر فایده استنك معناسی واردر

هستك

هستنك معناسی واردر مجازا کاه اولور هست معناسنده است
استعمال اولنور نته که بو بیتده واقع اولمشدر بیت جهان گرچه سراسر
لاله زار است • برهنه پا مرو آنجا که خار است • مراد شاعر یالك
ایاق گیتمه شول یره که دکن وار در دیمك دکلدر بلکه دکن واردر دیمکدر
تحقیق لغت فارسیده است رابطه ایدوکنه رئیس الحکما ابن سینا
اشارتنده تصریح اتمشدر شول مقامده که بو کلامی ذکر اتمشدر وقد یحذف
ذلك یعنی اللفظ الثالث الدال علی معنی الاجتماع بین الموضوع والمحمول
فی لغات کما یحذف تارة فی لغة العرب الاصلی کقولنا زید کاتب وحقه
ان یقال زید هو کاتب وقد لا یمکن حذفه فی بعض اللغات کما فی الفارسیة
الاصلیة است فی قولنا زید دبیر است وهذه اللفظة تسمی رابطه مذکور
عبارتك رابطه ایدوکندن غافل اولدوغندندر اوتری بعض افاضل اعجام
که میر صدر الدین محمد عنوانیله بین الانام اشتهاری واردر شرح تجرید حاشیه
سنده زید هست زید نیست ذکر رابطه دن خالی در دیمشدر فاضل مذکورك

معارض مشهوری جلال الدین دوانی کلام مزبورک ردنده بوینی
یازمشدر عدم ذکر الرابطة فیهما لا یدل علی انتفائها علی انهم یقولون
زید موجود است زید موجود نیست اونک دخی مبنای کلامی است
رابطه او لمقدر تتمه ابن سینانک کلام منقولی ایکی مقدمه مشتمل اولدی
بریسی بوکه عبارت است لغت فارسیده رابطه در بریسی دخی بوکه مزبور
لغتده رابطه حذف اولمق جایز دکلدر بو ایکی مقدمه نک ترتیبی اقتضا
اتدی که سابقا تقریر و تحریر اولندوغی کبی هست ده و است ده مرکب
اوله لر بر جزولری است اوله قاعده لغت فارسیده هستی ایله بودنک
معنی لری بری برندن ممتازدر هستی نک معناسی نته که سابقا تعیین و تبیین
اولندی وارلق در بودک معناسی اولمقدر که عرب دلنده اول معنادن
عبارت کون ایله تعبیر ایدرلر وجود لفظی کون لفظنه مراد فدر سید شریف که حاشیه
تجریدده هستی ایله بودنی فرق ایتمیوب وجودک تفسیرنده ایکی سنی بله ذکر
ایتمشدر اصابت اتمامشدر تحقیق معنای هستی معنای وجوده مغایر ایدوکنه

دلیل

دلیل قاطع بودر که است رابطه در موجوده لاحق اولور اگر هستی نک
معناسی وجود معناسنه اولایدی موجوده لاحق اولان رابطه هسته
لاحق اولوردی نته که بوده لاحق اولور معنای بود معنای وجود اولدوغیچون قاعده لسان عربده وجودک کونک تامه سی ناقصه سی اولدوغی
کبی لسان فارسیده دخی بودک تامه سی واردر مثلا زید کاتب بوده دیرلر
عجم عبارت بودی کان تامه محلنده استعمال ایدر کانه ناقصه محلنده ده
استعمال ایدر صاره معناسنی اراده اتسه شد ایراد ایدر مثلا عرب
زید کان فقیرا صار غنیا دیر عجم فقیر بود غنی شد دیر اما لسان ترکیده بو فرق
یوقدر کان معناسندن اولدیله تعبیر ایدرلر صاره معناسندنده اولدیله تعبیر
ایدرلر مثلا فقیر ایدی غنی اولدی دیرلر فایده عجم یوقدر دیدوکی یرده نیست
دیدوکی کبی وکلدر دیجک یرده ده نیست دیر مثلا فقیر دکلدر غنی در
دیجک یرده زید فقیر نیست غنیست دیر معنای ثانیدن عرب لیس ایله تعبیر
ایدر زید لیس بفقیر دیر معنای اولدن لا ایله تعبیر ایدر اونده شک یوقدر

دیجک یرده لاریب فیه دیر قاعده لغت فارسیه ده معنای نفی
ایچون که لسان عربیده کی لم معنیسی درنون مفتوحه وضع اولمشدر مذکور حرف
قچانکه فعله داخل اولور اول فعلک معناسنی فاعلندن نفی ایدر متصل استعمال ل
اولنجاق حرف بایه احتیاج اولمز مثلا نداد و ندید دیرلر اما قچانکه
فعلدن منفصل مستقل استعمال اولنه آخرنه حرف یا الحاق اولنور یفی
دنور حرکت اصلیه سی که فتح ایدی کسره یه تبدیل اولنور قاعده اخری
مذکور حرف نفی فعله داخل اولنجاق حال ذکر اولان منوال اوزره در اما
اسمه داخل اولنجاق اول اسم اگر مشتق ایسه دان گبی بینا گبی حرف
نفینک آخرنده الف زیاده ایدرلر نادان نابینا دیرلر ندان نبینا
دیمزلر آخرنده حرف با زیاده سیله ده استعمال اولنمز نه دان نه بینا ده
دیمزلر اگر مشتق دکل جامد ایسه اوچ حالدن خالی دکلدر بری بو که اول
اسمک مدلولی ذات محض اوله سر گبی در گبی بریده بو که مدلولی وصف
محض اوله ریب گبی شک گبی بری داخی بو که مدلولی ذات موصوفه

اوله بر

اوله بر وصف زایده اسم مذکورده ضمنا دلالت اوله مرد گبی زن گبی
قسم اولدن و ثانیدن اولان اسمه مزبور حرف نه یالکز داخل
اولور نه الفله داخل اولور مثلا نسر و نپا نزیبا نشکیبا دمزلر ناسر و
ناپای نازیبا ناشکیبا ده دمزلر نه سر و نه پای و نه شکیبا دیرلر قسم
ثالثدن اولان اسمه یالکز داخل اولمز یا الفله یا بایله داخل اولور
مثلا نمرد دمزلر یا نامرد یا نه مرد دیرلر قاعده اخری مذکور نون
الفله بادن منزد اولدوغی حالده لسان عربیده کی لم معنیسنی افاده
ایدر نته که سابقا اشارت اولنمشدر مثلا عرب لم یضرب دیر عجم
نزد دیر اورمدی دیجک یرده منزد اولمیوب بایله بله اولنجاق
لسان عربیده کی لا معنیسنی افاده ایدر نه آر در نه عورت در
دیجک یرده لا رجل ولا امرأة دیر عجم نه مرد ست و نه زن دیر الفله بله
اولنجاق لسان عربیده کی لیس معنیسنی افاده ایدر مثلا عالم دکلدر
دیجک یرده عرب لیس بعالم لیس بصیر دیر عجم نادان و نابینا دیر

معنای تاسع افاده باء مفتوحه که لسان فارسیه ده که معنای
معیّنه دلالت ایدر مثلا سنو کلکه کیتدم دیجک یرده عجم بتو رفتم دیر
اول بانک آخرنه یای ساکنه لاحق اولور فتحه سنی کسره یه تبدیل ایدر
نون نفی ده کی کبی دخی اول معنای معیّنک مقابلی که معنای انفراددر
افاده ایدر اول معنادن لسان عربیده دون عبارتیله تعبیر ایدرلر
قاعده لسان عربیده مذکور معنادن لایله ده تعبیر ایدرلر مثلا
مشقتسز دیجک یرده بدون الکلفه دیرلر بلا کلفه ده دیرلر اما صغایره
دخولی مخصوص دردون لفظیله اونلره لا داخل اولمز مثلا عجم بی من
بی تو بی او دیر عرب بدونی بدونک بدونه دیر بو محالده استعمالنه
مجال یوقدر قاعدهٔ اخری نته که مذکور حرف بافعله داخل اولمز و
مشتقه داخل اولمز مثلا بزه دیمزلر بای مفتوحه ایله بدان دیمزلر
بو باوقی اونک اثرنجه کدر اونی کوزه ورنه فعله داخل اولور نه مشتقه
داخل اولور مثلا بی زده دمزلر بی دان دیمزلر نته که مذکور باسایر

مثلا کورمدیم عجم اولدورم

اقسام

اقسام اسمه داخل اولمز باسرو بازیب وفر بازن وشوهر دیرلر
اولور
بو بادخی اونلره داخل اولور بی سرو بی زیب وفر بی زن وشوهر دیرلر
بو خصوصلرده بایله بی سابقا مذکور اولان نایله نی کبی در جنس
تأ لشدن اولان حرف یاکه حرف زایددر اصلا دلالتی یوقدر نه
مستقلا نه متضمنا الی الغیر معانی دن بر معنایه کرکسه اول معنی مستقل
اولسون کرکسه غیر مستقل اولسون اول سببدن نه حروف مبانی
دندر نه حروف معانی دندر بلکه سابقا بیان اولنان فایده ایچون زیاده
اولنور لسان فارسیده نفی ایچون اولان نون مفتوحه نک و نهی
ایچون اولان میم مفتوحه نک آخرنه لاحق اولور شول وقتن که اول
حرفلر اوّلی الف اولان کلمه یه داخل اولهلر مثلا کلمدی دیجک
یرده نیامد دیرلر اصلی نامددر اصلی وزن نه آستعمال اولنور مثلا
کلمه دیجک یرده میا دیرلر اصلی ماآدر میمک فتحه سی و الفک مدیله جزو
ثانی سی بالکلیه الف ممدوده دکلدر بلکه الفلهیادن مرکب بر کلمه در ترجیم

اولنمشدر آخر کلمه ده واقع اولان حرف یانک حذفی لسان فارسیده
شایعدر نتهکه سابقا ذکر اولنشدر مانک اصلی فی الحقیقه مای حروف
یا حذف اولندقدن صکره ما قلمشدر سهولت تلفظ ایچون بریا زیاده
اولنشدر میا اولمشدر صورت مایه که لسان عربیده صونک اسمیدر
اشتباهدندن خلاص اولمشدر لفظ تمامی نک که آخرنده واقع اولان
یا شاعرک بو بیتینک بیت من این ابیات را بردم تمامی • به پیش
حضرت مخدوم جامی • آخرنده واقع اولمشدر حروف زوایددندر
ضرورت شعر ایچون زیاده اولنمشدر • بو رساله که خیرله اختتام بولدی •
• حروف اخری تمامی بیانله تمام اولدی •

C2

هو

[illegible] العبد محمد [illegible]
[illegible]
سنه ١١٩٦
يوم جمعه